

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	III / 1295 - 0 / 2014
Érkezett:	2014 JÚL 16.
Példány:	1
Melléklet:	db
Kezelőiroda:	P

V É G Z É S

██████████ felperesnek Budapesti Fegyház és Börtön alperes ellen kártérítés iránt indított perét a bíróság

f e l f ü g g e s z t i .

A bíróság megkeresi az Alkotmánybíróságot azzal az indítvánnyal, hogy a szabadságvesztés és előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996 (VII.12.) IM rendelet 137.§ (1) bekezdését semmisítse meg, egyúttal állapítsa meg, hogy a jogszabályi rendelkezés jelen perben nem alkalmazható.

Másodlagosan azt az indítványt terjeszti elő a bíróság, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a szabadságvesztés és előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996 (VII.12.) IM rendelet módosításáról szóló 12/2010. (XI.9.) KIM rendelet a 3.§ (1) bekezdését, egyúttal állapítsa meg, hogy jelen perben nem alkalmazható a 6/1996 (VII.12.) IM rendelet 137.§ (1) bekezdésének módosított rendelkezése.

Harmadlagosan azt az indítványt terjeszti elő a bíróság, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a szabadságvesztés és előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996 (VII.12.) IM rendelet 137.§ (1) bekezdéséből a „lehetőleg” és a „lehetőség szerint” kifejezéseket, egyúttal állapítsa meg, hogy a jogszabály kifogásolt szövegrésze jelen perben nem alkalmazható.

A végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A felperes kártérítési igényt érvényesít az alperessel szemben arra hivatkozással, hogy szabadságvesztését olyan túlszűfolt cellákban töltötte, amelyekben az egy főre jutó mozgástér sem az európai normákban minimálisan meghatározott 4 négyzetmétert, sem a magyar szabályozás szerint megcélzott 3 négyzetmétert nem éri el.

A bíróság által alkalmazandó szabály a szabadságvesztés és előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII.12.) IM rendelet 137.§ (1) bekezdése, mely szerint a zárkában (lakóhelyiségben) elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélre lehetőleg hat köbméter légtér, és lehetőség szerint a férfi elítéltek esetén három négyzetméter, a fiataloké, illetve a női elítéltek esetén három és fél négyzetméter mozgástér jusson.

A bíróság álláspontja szerint az alkalmazandó jogszabály az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkébe ütközik, valamint az Alaptörvény azzal azonos tartalmú III. cikk (1) bekezdését sérti.

A/I

Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikke szerint senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni. A nemzetközi szerződés általános megfogalmazását az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata tölti meg részletes tartalommal:

Fővárosi Törvényszék
28.P.25413/2013/18-I

az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletei alapján állapítható meg, hogy pontosan milyen magatartás sérti az Egyezményt.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának következetes gyakorlata szerint az Egyezmény 3. cikkének megsértése általában a törvényes bánásmód vagy büntetés adott formájával elkerülhetetlenül összekapcsolódó szenvedésen és megaláztatáson túlmenő szenvedést és megaláztatást feltételez. A személyi szabadságtól megfosztó intézkedések gyakran foglalnak magukban ilyen elemeket. Ezért e rendelkezés alapján az államnak azt kell biztosítania, hogy a személy fogvatartására az emberi méltóság tiszteletben tartásával összeegyeztethető feltételek között kerüljön sor, és hogy az intézkedés végrehajtásának módja és módszere ne okozzon az egyénnek a fogvatartással szükségszerűen együtt járó szenvedés elkerülhetetlen szintjét meghaladó erősségű gyötrelmet és nehézséget, és hogy – a szabadságvesztés gyakorlati szükségleteire figyelemmel – a fogvatartott egészsége és jóléte megfelelően biztosítva legyen. (Kudła v. Lengyelország ügy)

A rabok számára biztosított mozgástér mértékének meghatározása meglehetősen szubjektív. A mozgási lehetőségek teljes elvonása (pl: kikötés, kaloda) jogállamban elfogadhatatlan, embertelen bánásmódnak minősül. A szabad mozgás biztosítása nem tekinthető szabadságvesztésnek. A jogalkotónak meg kell határoznia azt a mértéket, amely a Kudła v. Lengyelország ügyben hozott ítéletben megfogalmazott mércének megfelelő.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (többek közt a Szél kontra Magyarország, Hagyó kontra Magyarország, Kovács István Gábor kontra Magyarország ügyekben) kifejtette, hogy a Kínzás és Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére Létrejött Európai Bizottság (CPT) a többszemélyes zárkák esetében 4 négyzetméter egy főre jutó mozgástér tart minimálisan elfogadhatónak. Az Emberi Jogok Európai Bíróság gyakorlata szerint az ennél kisebb mozgástér biztosítása kimeríti az embertelen és megalázó bánásmód fogalmát, ami sérti az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkét.

A nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján tehát az egy főre jutó mozgástér minimálisan 4 négyzetméter, a 6/1996. IM rendelet 137.§ (1) bekezdésében ennél kisebb életteret előíró szabályozás az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkét sérti.

A/II

Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése szintén arról rendelkezik, hogy senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni. A mozgástér mértékét a magyar jogalkotónak az Alaptörvény e cikkével összhangban kell meghatároznia, mivel a mozgástér minimális mértéke nem eredményezhet embertelen, megalázó bánásmódot. Annak megállapítása, hogy a mérték meghatározása megfelel-e az Alaptörvény rendelkezéseinek, az Alkotmánybíróság hatásköre. Amennyiben az Alkotmánybíróság az európai minimumot, azaz 4 m²/fő mértéket tekinti az embertelen bánásmód elkerülése szempontjából minimális mércének, úgy a jogszabály az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdését sérti. A bíróság előtt nem ismeretes olyan körülmény, amely eltérő mérce alkalmazását indokolhatná.

Felmerülhet, hogy a rendelkezés megsemmisítése esetén nem marad olyan szabály, amely alapján a jogalkalmazó meg tudná állapítani, hogy mekkora az egy főre jutó mozgástér minimális mértéke. A bíróság álláspontja szerint a rendelkezés megsemmisítése esetén az erről szóló AB határozat, az Alaptörvény 3. cikke, valamint a Bv. tvr. 21.§ (1) bekezdése együttes alkalmazásával egyértelműen meg lehet majd határozni az egy főre jutó mozgástér minimális mértékét.

Fővárosi Törvényszék
28.P.25413/2013/18-I

B.

Valamely oknál fogva felmerülhet, hogy a 6/1996. IM rendelet 137.§ (1) bekezdésében meghatározott mérték önmagában nem sérti a Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkét, sem az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdését. Ez azt jelentené, hogy a jogszabályban meghatározott mérték alkalmazása nem sérti az embertelen bánásmód tilalmát. Ebből a megállapításból azonban az következik, hogy a rendeletben meghatározott mértéknél kisebb mozgástér már embertelen bánásmódnak minősül.

A bíróság előtti perben az alperes elismeri, hogy egyes zárkákban a 1,3 négyzetméter az egy főre jutó mozgástér, ráadásul a mozgástér kiszámítása akként történt, hogy a zárka bruttó alapterületéből levonásra került a bútorok által elfoglalt terület, így a számított mozgástér a mozgásra ténylegesen alkalmatlan sarkokat, zugokat is magába foglalja. (1,3 négyzetméter egy 1,14 m x 1,14 m-es négyzet területe.) Ez az állapot nem sérti a 6/1996. IM rendelet 137.§ (1) bekezdését, mivel az nem kógens, hanem permisszív rendelkezés. Amennyiben a jogalkalmazó nem tartja meg a jogszabály rendelkezéseit, magatartása kógens hiányában nem jogellenes. Ad absurdum az is megfelelne a rendelet szabályainak, ha a jogalkalmazó teljesen megvonná a mozgástérrel, vagy a légtérrel a raboktól. A bíróság álláspontja szerint nem garantálja az embertelen, megalázó bánásmód tilalmának megtartását egy olyan permisszív rendelkezés, ami nem kifejezetten tiltja a minimálisnál kevesebb mozgástér biztosítását, hanem csupán arról rendelkezik, hogy azt lehetőleg tartsa be a jogalkalmazó.

A normaszöveg 2010. november 24. napját megelőző tartalma klauzikáló kógens rendelkezésként írta elő a minimális élettér biztosítását. A 12/2010 KIM rendelet 3.§ akként módosította a rendelet szövegét, hogy a szabály permisszívvé vált. A módosítás alkotmányos oka a jogszabályból nem állapítható meg. Felmerülhet, hogy más, alkotmányos jog érvényesülése végett nem tiltja egyértelműen a jogalkotó az embertelen, megalázó bánásmód alkalmazását, de ilyen jog, körülmény nem merült fel. Az is felmerülhet, hogy a mozgástérre vonatkozó szabályozás sajátos jellege miatt kizárt a kógens szabályozás. E lehetőséget abszurd, de szemléletes módon a tojótűk védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról szóló 1999/74/EK irányelv rendelkezései cáfolják, amik még a tojótűk vonatkozásában is kógens rendelkezéseket tartalmaznak a minimális mozgástér meghatározására vonatkozóan.

A bíróság álláspontja szerint a szabályozás permisszív jellegét legfeljebb gazdasági szükségszerűség (rendeletre álló börtönterület szűkössége) indokolhatja, azonban gazdasági okokból alapvető emberi jog nem korlátozható.

A bíróság álláspontja szerint tehát a 6/1996 (VII.12.) IM rendelet 137.§ (1) bekezdésében a „lehetőleg” és a „lehetőség szerint” kifejezések használata miatt sérül Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkében és az Alaptörvény 3. cikkében meghatározott kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma, megsemmisítésük indokolt. A bíróság ezért másodlagosan arra tesz indítványt, hogy a kógens rendelkezést permisszív rendelkezéssé módosító 12/2010 KIM rendelet 3.§ (1) bekezdését semmisítse meg az Alkotmánybíróság, alkalmazhatóságának tilalmát állapítsa meg. (Így a 6/1996 (VII.12.) IM rendelet 137.§ (1) bekezdése módosítás előtti rendelkezései alkalmazandóak.)

C.

Amennyiben a másodlagos kérelem teljesítését valamilyen jogdogmatikai ok kizárja, úgy - harmadlagosan - a kifogásolt kifejezések megsemmisítését indítványozza a bíróság, a B. pontban körülírt indokai alapján.

Fővárosi Törvényszék
28.P.25413/2013/18-I

Eljáró bíró az alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességét és nemzetközi szerződésbe ütközését észlelve az Abtv. 25.§ (1) bekezdése és az Abtv. 32.§ (1) bekezdése alapján eljárás felfüggesztéséről és az Alkotmánybíróság megkereséséről határozott.

A végzés elleni fellebbezési jogot a Pp. 155/B § (4) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2014. június 12.

dr. Bene Lajos sk.
bíró

A kiadmány hitelekül:

